

BOŽIČNA

Slov. Gospodarju

PRILOGA

za leto 1912

Božič.

(Anton Martin Slomšek. „Drobtinice“, I. 1846, stran 198, sl.)

Preljubi sveti Božič ti,
Tebe se veselimo mi,
In' jaslice napravljamo,
Za tebe čedno posteljico.

Sam Bog je tebe nam poslal,
Pa tud' orehov dosti dal;
Njih hoč' mo lepo pozlatit,
In z njimi tebe počastit.

Glej, otročiči majhni smo,
Podaj nam svojo rokico,
Da rastle bomo lepo mi,
Prav pridni kakor angelci.

Dekleta, izrezlajte le
Iz bele gobe brezove
Golobce, naj se majajo,
Krog jaslic lepo letajo.

Po beršljan fantje pojdemo,
Grozdiče mu pobelimo;
V zelenji mora kotec bit',
Vsa hiša se tveselit.

O sveti Božič, praznik naš,
Ki nam veselja tol'ko daš,
Ohrani nam veseli čas,
In hudega obvari nas!

Preljubi svet' božični dan,
Otrokom praznik najbolj znan,
Kjer Jezusa spoznavamo
In božje Dete molimo.

Preljubi sveti Božič ti,
Naj bomo tvoji bratci vsi,
In tvoje ljube sestrice:
To naša srčna želja je.

Mir ljudem na zemlji...

(Božična povest. Napisal Al. Leben).

„Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so svete volje!“

Rajsko milo je začnela ta angelska pesem pred davnimi, davnimi časi nad ubogimi pastirci na betlehemskih planjavah, ko je božje Dete stopilo z nebeskih višav doli v nizke, borne jaslice.

Na prijaznem griču, kjer se začenjajo daleč na okrog sloveče ljutomerske gorice in od koder se odpira diven razgled po bogatem širokem Ptujskem polju, je stala pred večimi leti samotna, od starosti skoro docela očrnela kočica, ki je s svojimi majhnimi okenei zrla doli v ravnino proti cerkvi sv. Marjete.

Tiho in brez življenja so bile od dolgotrajnega deževja in snega premočene ceste; samo vrabci so čivkali svoje nemelodične glasove ter veselo skakljali, ne zmenec se za bedo nastopajoče zime, od enega brezlistnega drevesa do drugega.

Se bolj žalostno, kakor zuna, pa je bilo v koči na vinskem griču, kjer se je pomikala po zakajenih stenah senca smrti ter se slišalo bolesto polno stokanje trpečega človeškega srca.

V polmračni sobi je ležala na trdi postelji mlada ženska. Dihala je težko in hropeče, na vpadlih licih je žarela srebričasta rdečica, in še enkrat je švignila prejšnja lepota po njenem ozkem obrazu. — Poleg postelje pa je sedel njen mož, zaraščen z gostimi, črnimi muštaci, ter krčevito držal s svojo levico za eno roko bolne žene. Iz oči mu je prodiral srp in osoren pogled, okrog ust pa mu je bila vtisnjena neka divja, uničujoča trpkost.

„Ali mi hočeš verjeti, Ivan“, je nagovorila s težavo in v pretrganih stavkih bolnica zraven sebe sedečega moža, „naš Gospod me želi imeti pri sebi; jaz moram od tod — kmalu, kmalu! Smrt me že grabi v udih, to čutim dobro.“

„Bodi tiho, Roza, ne govori tako“, je zakričal mož v bolesto razburjenosti; „ne pustim te od tod. Do sedaj še nisi imela nič dobrega pri meni, revica; a sedaj hočem srečo prisiliti. Noč in dan hočem delati in se potiti, da ti naredim dobro in lepo ter udobno življenje, in čisto ničesar ne smeš več pogrešati... In ker ne maram za prav nobenega človeka več na celem svetu, zato pa hočem tebe tem bolj obsipati z veliko, veliko ljubeznijo, ki gori v mojem srcu.“

„Ivan“, šepetala je žena, „dokler sem bila pri tebi, se mi je vedno dobro godilo... In poleg vseh težav sva imela vendar-le dokaj sreče, seveda vsikdar le za malo, malo časa; pa za to ne moreš ti ničesar — in jaz ne bom pozabila tvoje ljubezni, tudi v večnosti ne.“

„V večnosti! v večnosti!“ vzkliknil je bolesto mož, „ti ne smeš proč od mene, ljuba moja! Kaj naj počnem jaz brez tebe? Nimam nikogar ne v nebesih, niti na zemlji, nego edino-le tebe.“

„Ivan“, je šuštel žena, „mir moraš skleniti z našim Gospodom in z ljudmi.“

„Mir skleniti, Roza? Jaz sem mir že imel. Zakaj pa nama niso pustili miru? Zakaj so ravno name naperili ves sum? Vsem drugim se je verjelo, samo moje spričevalo, moj zagovor, ni veljal nič. Kolarjev Ivan je pač moral biti tat, saj niti vinarja od onih tisoč goldinarjev niso našli pri naju. — Tisoč goldinarjev, ha-ha, če bi ti bili v najinih rokah, bi midva tudi boljše lahko živela! — Radi samega suma

in vsled izjave nekega lopova sem moral iti 3 leta preseđeti v ječo, in tebe niso niti enkrat pustili k meni, in ti si bila istotako nedolžna kakor jaz.“

„Naš Gospod je še več pretrpel, Ivan, in tudi po nedolžnem.“

„Toda zakaj se ravno lopovom vedno dobro godi? Molila sva, vestno izpolnjevala svoje krščanske dolžnosti ter se s trudapolnim delom pošteno privala skozi življenje. Naš Gospod je vedel, da nimava na tem razburkanem svetu ničesar drugega, nego svoje dobro ime ter nekoliko malenkostne sreče in veliko ljubezen med seboj; a čim večja je ljubezen, tem krutejša je ločitev in — po nedolžnem! V ječi sem imel časa dovolj, premišljevali vse te reči, in pri tem sem se odvažil molitve in spovedi. Zaupanje v našega Gospoda sem izgubil popolnoma in ljudi ne morem trpeti nikoli več, sovražim jih iz dna srca in ne maram sploh za nobenega človeka več na svetu.“

„Pa za mene, Ivan, vendar maraš.“

„Ti si angel, Roza! Vsi drugi so hu...!“

„Ivan, Ivan, prosim te, nikar ne govori tako! To me boli — v srce boli!“

„Odpusti mi, Roza, žaliti te počem — jaz gotovo ne!... Ti si tako dobrasrčna in iz same dobrosrčnosti pozabljaš, koliko hudega so nama prizadela ljudje... Ti nisi nič manj trpela, nego jaz... Ali še veš, ljuba, ko sem prišel iz ječe domov? — Noben človek ni izpregovoril besedice z menoj, na stezi so me puščali osamljenega, v cerkvi so se vlekli proč od mene; pa tudi tebe so se izogibali kakor kakšnega okuženca... In ko si mi podarila otroka, najinega Ivančka, pisem v celi vasi našel človeka, ki bi bil otroku boter pri krstu... Ako se me ne bi bil usmiliti neki, kakor po naključju od nekod prišedši tujec, bi se bil moral z nekrščenim otrokom vrniti domov... In ko je ubogi črvček umrl, se ni prikazala niti ena živa duša pri nas. Moral sem sam svojega lastnega otroka zabiti v rakvico in ga nesti na pokopališče.“

Ivan je postal od razburjenosti smrtnobled. Tresel se je na celem životu ter je uprl stisnjene pesti s tako močjo v klop, da je deska kar pokala. — Po kratkem odmoru je nadaljeval nekoliko mirnejše:

„V celi vasi mi ni dal nikdo dela, in tako sem moral potovati 4 dolge ure doli na Hrvaško, iskati si dela in zasluzka. Šest dni v tednu te nisem videl, Roza, in le tiste kratke urice v nedeljo sem te imel pred seboj... In sedaj — sedaj pa me hočeš zapustiti popolnoma in naj te nikoli več ne vidim, čisto nikoli več — oh!“

Tako je tarna obupni mož, kakor v mozeg zadeto drevo. Na njegovem obrazu se je zrcalila grozna bolesto, toda nobena tolažilna solza se ni utrnila iz njegovega očesa. Tudi bolnica se je vila v nepopisni žalosti, a tudi njeno oko je ostalo suho. Oba sta se odvažila joka in solza. Ne vedoč, kaj da dela, je skočil mož pokonci, zrl srepo nekoliko časa skozi okno dol v ravnino, med tem pa se tresel kakor šiba na vodi po vsem telesu; nato pa je vzel iz omare pipo ter jo basal s tobakom čisto iz navađe, tu se je še pravočasno spomnil, da žena ne more prenašati dima. Potisnil je tedaj pipo počasi v omaro nazaj ter se zopet vsedel k postelji trpeče žene. — Po dolgem molku, med katerim je bolnica skoro nepremično ležala, se je ta nenadoma obrnila proti možu ter ga vprašala z mehkim glasom:

„Ivan, ali me imaš kaj rad?“

„Roza, kako me le moreš kaj takega vprašati!“ je zakričal mož, „ti vendar veš, da biva v mojem srcu le ena misel, edina misel — in to si ti.“

„Potem me pa ne smeš zapustiti, na vse veke ne!“

„Jaz naj tebe zapustim?... Roza, Roza — ali te zopet muči vročnica, nisi pri jasni zavesti! — Pogledaj sem — ali me ne poznaš?“

„Poznam te dobro, Ivan, in sem popolnoma pri zdravi pameti... Glej, na svetu ne moreva za vedno ostati skupaj, toda gori v nebesih pač... Jaz grem sedaj naprej v nebesa, in če si mi zvest, potem moraš priti za mano — pa čisto gotovo, Ivan!... Hočem tamkaj lepo izbrati prostor za naju oba, in še enkrat rajši te hočem imeti gori v nebesih; a same me ne smeš pustiti, kaj ne, da ne boš, Ivan?“

Ivan se je naslonil z lakti na kolena, zakril z obema rokama obraz ter vzdihoval bolesto.

„Ivan, nadaljevala je žena s slabim in večkrat od kašlja pretrganim glasom, „imela sem sinoči čudne sanje. — Sanjalo se mi je, da sem gori v nebesih, in bilo je tako čudovito lepo, da ti ne morem dopovedati dovolj. — Naenkrat mi je prihitel rajsko lepi angelček v naročje in ta je bil najip sinček, Ivanček. Pritiskala sem ga na srce ter poljubovala; a zazdelo se mi je, da pri najini sreči še nekaj pogrešava. Vprašala sem: „Ivanček, kje pa je oče?“ — Angelski sinček se je žalosten ozrl v stran ter dejal: „Očeta ni tukaj“. — „Ja, ali ne pride“, vprašala sem dalje. — „Ne, ne pride nikoli, prav nikoli, ne spada več med naju!“ je rekel sinček ter jel plakati. — Tu sem od neznosne bolesto in žalosti zakričala ter se jokala kakor še nikdar v svojem življenju, in od tega sem se prebudila.“

Sedaj so se resnično vdrle vroče, jasne solze iz oči bolne žene, pa tudi mož je bil globoko ganjen. — Zgrudil se je, kakor uničen, pred posteljo na kolena, zgrabil viharo za roko bolnice, poljuboval jo neprenehoma, pritiskal si jo na oči ter jokal kakor mali otrok.

„Roza, o moja draga Roza“, je tulil na ves glas, „za vedno biti ločen od tebe, tega si niti misliti ne morem! — Jaz hočem tudi na onem svetu biti tvoj — tvoj na vse veke!“

„Tedaj pa moraš z našim Gospodom skleniti mir, narediti prijateljstvo, Ivan, da naju pusti skupaj prebivati v svoji hiši.“

„Da, ljuba Roza, prijateljstvo z našim Gospodom, da te ne izgubim za vekomaj!“

„Danes je Sveta noč“, šuštel je bolnica, „nocoj se bo rodil naš Gospod ter prinesel ljudem mir... Ivan...“

„Da, da, Roza“, pačel ji je v besedo, „še danes hočem iti doli v cerkev ter narediti sporazum z našim Gospodom.“

„Bog ti plačaj, Ivan... Sedaj stokrat lažje umrjem... Ti si v resnici tako dober, ljubeznjiv mož!“

Ta se je naglo vzdignil od tal ter šel vun, poklical staro Boštjančko, ki je stanovala vzači v tesni čumnati male kočice, da bi nekoliko ur pazila na bolnico. Potem se je praznično oblekel in urno stopal doli proti cerkvi svete Marjete. Dolgo, dolgo ga ni bilo nazaj. Bolna žena pa je med tem časom pristrčno molila k Bogu ter ga goreče prosila milosti za svojega obupanega moža. — Končno, ko se je začelo že mračiti, so se začuli njegovi koraki v veži. Ko je vstopil ter se približal postelji bolnice, se ji je zdel popolnoma predrugačen. Sicer je še trepetala globoko bol na njegovih ustnicah, toda divji, besni pogled je izginil in neki blagi mir je odseval iz njegovih oči.